

De

NUMMER 4 /// JAARGANG 86 /// 19 NOVEMBER 2010

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

*Verschil mag
er zijn*

**Standpunt en
context**

**Kom van het
dak af!**

De predikant

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie Prof. dr. Ad de Bruijne
(hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma - van Loo
(eindredacteur), drs. Bas Luiten, drs. Janneke Burger -
Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak douglas design

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 99

Advertenties

tel. 0529 - 43 88 99 /// info@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand
voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar
schriftelijk of per e-mail te geschieden
(voor 1 december)

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

Foto cover: Gert Snoeijer

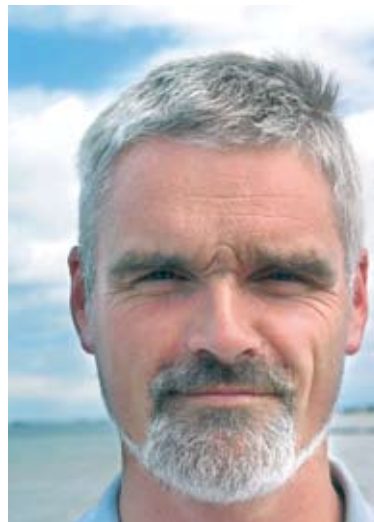
www.dereformatie.nl

YESTERDAY

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOFDREDACTEUR ///

Onlangs bezocht ik een kerkdienst van een missionaire gemeente in een grote stad. Het ging over een christelijke omgang met gebroken relaties. Tijdens de dienst werd het lied 'Yesterday' van de Beatles uitgevoerd. Yesterday: gisteren, toen je zorgen nog ver weg leken en alles nog goed was. Als ik daarover op afstand gehoord had, zou mijn oordeel misschien scherp geweest zijn. Het is tenslotte alweer aardig lang geleden dat ik zelf in zo'n grote stad werkte... Bovendien bezit ik enige liturgische feeling. Dus zou ik mijn vragen hebben. Is deze klassieker van de godloze John Lennon een kerklied? Bij welk onderdeel van een zinvolle liturgie past zo'n song eigenlijk? Waarom halen we tegenwoordig de merkwaardigste toeren uit om de kerkdienst 'op te leuken'? En inderdaad, in veel kerkdiensten op allerlei plaatsen in ons land zou de opname van 'Yesterday' in de liturgie gauw gewild en geforceerd zijn. Toch ervoer ik dat hier niet zo. We kwamen uit de zondagmiddagdrukke

van een geseculariseerde westerse stad. Tussen drommen toeristen, winkelende massa's, en zich in het park ontspannende gezinnetjes van voormalige yuppies hadden we onze weg gezocht naar het kerkgebouw. We zaten er met redelijk hoog opgeleide, cultureel bewuste medechristenen en zoekers. Zij worden in de stad dagelijks overspoeld met de beelden, klanken en verhalen van een postchristelijke leefomgeving. Die vormen ook de entourage voor hun ervaring met gebroken relaties, bij zichzelf of in hun omgeving. In die setting nam 'Yesterday' ons juist mee. Misschien moeten we meer beseffen dat zelfs binnen één land de context van kerk-zijn gevarieerd geworden is. Dan leer je af om overal na te apen wat in bepaalde contexten past. Waarom zou je de dienst in Balkburg Amsterdams opleuken? Tegelijk oordeel je niet meer op afstand over wat in je eigen context vreemd lijkt. Soms kun je zelfs met 'Yesterday' op weg naar Christus' morgen.

IN DIT NUMMER

EEN VOORTREFFELIJKE TAAK

Jaap Burger gaat over twee jaar met emeritaat, Jaap Boerma dient zijn derde gemeente en Peter Hommes is vorig jaar pas begonnen. Ze vertellen over de lusten en lasten van hun werk en over de verwachtingen van de gemeente.

PREDIKANT IN EEN VERANDERENDE KERK

Cor van der Leest, voorzitter van het deputaatschap Dienst en Recht, stelt dat het predikantschap zeker in deze tijd een veeleisende taak is. Hij beschrijft wat er in de loop der jaren is veranderd en geeft aanbevelingen voor de toekomst.

HET GODDELIJKE BEROEP

Predikanten ontvangen een roeping, wordt vaak gezegd. En andere gelovigen dan? Klaas van den Geest schrijft dat niet iedereen in het bijzonder geroepen wordt tot een bepaald beroep, maar wel om in zijn werk God en zijn naaste te dienen.

EN VERDER

56 LOKAAL VACANT IN RIVIERENLAND /// 57 COLUMN KOM VAN HET DAK AF! ///

57 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 64 BIJBELTAAL VERSCHIL MAG ER ZIJN /// 66 STANDPUNT EN CONTEXT ///

68 WAAR ZIJN WE MEE BEZIG? /// 70 VRAAG EN ANTWOORD /// 71 KORT NIEUWS, PERSBERICHTEN ///

72 UIT DE KERKEN /// 72 GEDICHT LIED VOOR DE HERDERS VAN DE KERK

Een voortreffelijke taak

TEKST: HELEEN SYTSMa – VAN LOO, EINDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Waarom word je predikant en waarom blijf je het? Drie predikanten vertellen over de lusten en de lasten van hun werk. De een is net begonnen, de ander gaat over twee jaar met emeritaat, een derde is, menselijkerwijs gesproken, halverwege zijn werkzame leven. Ze kunnen met Paulus zeggen: indien iemand staat naar het opzienersambt, dan begeert hij een voortreffelijke taak¹.

*‘De kern waar het in kerk
en ambt om draaien moet is
liefde, omdat God liefde is’*

/// Vincent van Gogh (1853 - 1890), De barmhartige Samaritaan.

Olieverf op doek (73 × 60 cm), 1890. Kröller-Müller Museum, Otterlo

Roeping Jaap Burger stond jarenlang voorgesorteerd om civiele techniek te gaan studeren, maar met de wiskunde wilde het niet lukken. Tijdens zijn eindexamenmaanden kwam het besef: het wordt theologie! 'Noem het maar een moment van roeping,' zegt hij. Waarom theologie? Doorslaggevend was het element van dienstbaarheid:

God dienen en de naaste, de liefdeswet van God.

Met de jaren is de motivatie niet veranderd, wel verdiept. Burger: 'De kern waar het in kerk en ambt om draaien moet is liefde, omdat God liefde is – liefde die geeft en die dient.' Wezenlijke elementen zijn trouw zijn

en bij de tijd blijven, als een barmhartige Samaritaan. Daarbij moet je opletten dat je je niet vertilt; met woorden van zijn vader: 'Laten we in de kerk zo weinig mogelijk doen, als we wat we doen maar goed doen.'

Burger is al 37 jaar predikant – is er iets veranderd in zijn taakopvatting? Toen hij predikant werd, liet hij zich op uitdrukkelijk advies van docenten aan de TU, door zijn gemeenteleden altijd met 'u' aanspreken. Daarvan zegt hij nu: 'Dat geeft veel kramp en een onnodige eenzaamheid. Het was heel bevrijdend om die richtlijn te laten varen.' In de loop van de jaren heeft hij ook steeds meer leren inzien dat samenleving en kerk niet maakbaar zijn: 'Veel is niet maakbaar en moet als behorend bij de gebrokenheid van het leven geaccepteerd worden of als kruis gedragen.' Een derde punt dat Burger noemt is dat hij zelden meer aan de hand van een thema en, bij voorkeur drie, punten preekt.

Jaap Boerma herinnert zich dat hij al

halverwege de lagere school predikant wilde worden, maar waarom weet hij niet meer precies. Liefde voor God en de kerk werd later, op de middelbare school, wel een bewuste drijfveer. 'Ik was graag in de kerk, luisterde graag naar preken en vond het mooi mijn werk te maken van Bijbeluitleg. Tijdens de studie in Kampen heb ik nauwelijks

de mogelijkheid overwogen om iets anders te gaan doen dan predikant worden.'

Ontheffing Predikant worden is één ding, predikant blijven een ander. Boerma: 'Ik heb het als wijsheid en bescherming ervaren, dat ik niet al-

leen kan beslissen of ik zou willen stoppen, maar dat ik ontheffing zou moeten aanvragen. Mede daarom heb ik nooit overwogen om iets anders te gaan doen. Bovendien, wat kun je anders met een theologische opleiding dan predikant zijn?' Zijn motivatie blijft de liefde voor God en zijn kerk. Stel dat zijn werk die liefde van de gemeente voor God niet zou bevorderen, dan zou hij zich een onbruikbaar instrument voelen.

Peter Hommes noemt zijn weg naar het predikantschap een groeiproses. 'Achteraf zie ik de weg van de Heer in mijn leven hierin. God werkt onverwacht, verrassend, vol genade.' Tijdens de opleiding aan de TU in Kampen groeide bij hem ook het verlangen om het evangelie te verkondigen. Hij ervaart zijn werk als enorm relevant omdat hij met andere mensen mag spreken over de meest fundamentele vragen en thema's van hun leven. 'Ik vind het een uitdaging om in alle aspecten van mijn werk het Woord van God zo tot klinken

te laten brengen dat het daadwerkelijk mensen aanspreekt, dat het perspectief biedt. Ik word er stil van als ik hoor en zie dat God mensen echt verandert en dat je daar als jonge predikant een instrument in mag zijn.'

Grenzen Predikant zijn kent mooie en moeilijke kanten, net als elk ander beroep. Dat er een grens is aan zijn tijd en capaciteiten, bezorgt Hommes wel eens wat hij 'het schuldgevoel van de ambtsdrager' noemt: het gevoel dat er altijd meer te doen is, dat je eigenlijk nog wel bij een gemeentelid op bezoek zou moeten. 'Ik vind het belangrijk om hierin voor mezelf grenzen te stellen en daarmee ervoor te zorgen dat ik in alle drukte genoeg tijd neem om naar God

'Laten we in de kerk zo weinig mogelijk doen, als we wat we doen maar goed doen.'

Jaap Burger (1947) Predikant sinds 1973, achtereenvolgens in Dokkum, Bussum en Bussum-Huizen en sinds 1996 in Axel ///

*'Als mijn werk de liefde van
de gemeente voor God niet
zou bevorderen, zou ik me een
onbruikbaar instrument voelen'*

Jaap Boerma (1961) Predikant sinds 1989, achtereenvolgens in Onnen (Gr), Zwolle-Zuid (als dovenpredikant), sinds 2002 in Rotterdam-Oost ///

toe te gaan en tot mezelf te komen.' 'Maar,' zegt Hommes, 'ik beleef aan mijn werk veel vreugde. Het is prachtig om te preken, om oude en nieuwe schatten uit de Bijbel op te diepen. Ik merk dat er zowel binnen als buiten de gemeente de behoefte is aan een boodschap die het eigen leven in perspectief zet, die *to the point* is en mensen daadwerkelijk verder helpt. Alleen Christus kan dat doen, dat is de weg die God altijd al is gegaan door mensen aan zich te verbinden. Als een gemeente niet op die manier kan spreken over de grote daden van de Heer, verliest zij haar jongeren en kinderen. Jongeren zijn daarin een graadmeter of wij als gemeente en ik als predikant daarin slagen of niet.'

Ook Boerma houdt van zijn vak: 'De afwisseling in het werk, de tijd nemen om je te verdiepen in een Bijbelboek of tekst, daar een preek van maken, bedenken hoe je de boodschap dit keer gaat brengen en als dat gelukt is, de preek houden, dat ervaar ik als de meest motiverende elementen.' Boerma vindt het lastig dat hem via de mail en via andere kanalen over van alles en nog wat om een mening wordt gevraagd. Hij zegt: 'Wat ik dan vooral lastig vind, is de vanzelfsprekendheid van het eigen standpunt van sommige mensen. Het komt vaak op mij over dat ik dat ook moet vinden op straffe van "je bent niet meer gereformeerd" of "je bent bekrompen, je loopt achter." Kortom, over van alles moeten vinden, je weg zoeken in het woud van meningen, daarin ook nog leiding geven, steeds weer terug naar de kern, moeten en kunnen vermanen wanneer allerlei meningen rondgaan, dat valt me zwaar. Want in zoveel opvattingen en meningen en manieren van denken lijkt me iets goeds te zitten of kan ik me het standpunt goed voorstellen.'

Burger merkt dat hij bij het ouder worden minder aankan dan vroeger. Hij beleeft nog altijd veel vreugde aan de kern van zijn taak: verkondiging en pastoraat. 'Maar je hebt meer tijd nodig om bij te tanken. Wat veranderd is: vroeger was ik veel meer een vergadertijger en regelneef. Dat laat ik meer en meer graag aan anderen over.'

Voetstuk Predikant zijn in deze tijd – ga er maar aan staan: vaststaande gezagsverhoudingen blijken ineens

niet meer te bestaan en mensen varen blind op hun eigen gevoel. Bovendien hebben ze moeite om zich te binden. Boerma merkt dat vooral in het feit dat mensen zich niet gemakkelijk meer laten overtuigen. Uit de enorme informatiestroom die beschikbaar is kiezen ze wat hun aanspreekt zonder kritisch te zijn op de herkomst of de achtergrond ervan. Burger herkent dat 'bij elkaar googlen van meningen', bijvoorbeeld als hij catechisanten een opdracht meegegeven heeft. Ook hij signaleert dat mensen zich nog wel voor bijvoorbeeld een gelegenhedskoor laten strikken, maar voor een project dat een aantal jaren bestrijkt is dat veel moeilijker.

Hommes zegt het zo: 'Vroeger waren er veel duidelijkere kaders en was er een bepaalde vanzelfsprekendheid in het gemeente-zijn. Die vanzelfsprekendheid is verdwenen. Waar je als gemeente je identiteit aan mag ontleen, is niet voor iedereen meer duidelijk.' Hij denkt dat het juist in dat proces belangrijk is om integer en betrouwbaar te zijn als predikant: 'Ik heb niet de waarheid in pacht, ik weet gelukkig wel waar we Wijsheid kunnen vinden.' Hij is wel blij dat een predikant niet meer op een voetstuk staat, maar merkt ook dat er grote behoefte is aan een voorganger. Zowel binnen als buiten de kerk zijn mensen op zoek naar richting, zin en doel. Om als predikant dan de Bijbel open te slaan en Christus te verkondigen, is enorm belangrijk. Tegelijkertijd is het spannend, omdat het ontmaskerend werkt. Hommes: 'Voor mij is het belangrijk om te weten dat je als predikant niet werkt vanuit een vacuüm. Zelf

*'Prediking kan niet zonder
actieve betrokkenheid
van de prediker bij
pastoraat en catechese'*

ben je onderdeel van je tijd en cultuur en je wordt daar ook door beïnvloed. Zo heeft God altijd mensen gebruikt in zijn dienst. Dat betekent dat je jezelf telkens weer kritisch moet onderzoeken in het licht van Gods Woord, in het vertrouwen dat christen zijn betekent dat je Christus mag navolgen.’

Verwachtingen Als wat een gemeente van een predikant verwacht niet strookt met zijn taakopvatting, kan dat tot spanningen leiden. Dat lijkt tegenwoordig vaker aan de orde te zijn dan vroeger. Burger signaleert dat de verwachtingen binnen de gemeente qua liturgie, preekstijl en onderwijs veel pluriformer zijn geworden. Hij vindt dat boeiend en het daagt hem uit ook als 60-plusser bij de tijd te blijven. Tegelijk kan het ook vermoeiend zijn en soms overvragen. Zijn ervaring is dat je

als je je op de goede manier op de kern concentreert, aan de verwachtingen, hoe divers ook, kunt voldoen. Die kern is het evangelie vertolken voor de mens van heden in hedendaagse taal. Daarbij is het van fundamenteel belang dat je de mensen in de kerk kent. Prediking kan niet zonder actieve betrokkenheid van de prediker bij pastoraat en catechese.

Boerma vindt het peilen van verwachtingen over en weer lastig. ‘Niet alles wat ik wil, kan,’ merkt hij op, ‘Ik probeer transparant te zijn in mijn werk. Maar als ik zelf soms al niet weet waar de tijd blijft, hoe zou een gemeentelid dat weten? In die zin zul je niet gemakkelijk aan verwachtingen kunnen voldoen.’ Het werk is diverser geworden en dat zit ook in hemzelf. ‘Soms verlang ik terug naar hoe het was toen ik net begon: preken maken, een avondje catechisatie, een avond huisbezoek met een ouderling, zo nu en dan een vergadering. Een deel van de gemeente zou dat nu ook wel willen.’ Maar doorat de tijden en de omstandigheden zijn veranderd, wil hijzelf meer en wil de gemeente meer van hem. ‘Duidelijkheid over wat je doet en niet doet, dat helpt mij en de gemeente om verwachtingen op elkaar af te stemmen.’

Hommies heeft voor hij zich als predikant beroepbaar heeft gesteld met verschillende predikanten gesproken over het ambt. Daardoor en door de praktijkstages van de TU heeft hij zich

een beeld kunnen vormen van het werk en zijn eigen verwachtingen helder gekregen.

Hij heeft ervaren hoe de gesprekken in de kennismakingsfase helpen om verwachtingen van de gemeente en taakopvatting en capaciteiten van de aanstaande predikant op elkaar af te stemmen.

Gemeenten werken tegenwoordig allemaal met een profiel, wat in feite een verwachtingspatroon is. Daarnaast zijn er ook allerlei onuitgesproken

‘De predikant staat niet meer op een voetstuk, maar er is wel grote behoefte aan een voorganger’

verwachtingen in een gemeente. Die komen in de loop van het werk naar voren, en het is een uitdaging hoe je daar als predikant mee omgaat. Hommies vindt het erg waardevol en erg belangrijk om in

openheid met de kerkenraad te kunnen spreken over wat er van hem verwacht wordt. ‘Ik vind het niet altijd gemakkelijk om te beoordelen of verwachtingen van gemeenteleden reëel zijn. Het is voor mij erg belangrijk om dit open te kunnen bespreken.’ Ook heeft hij veel aan eerlijke en opbouwende, kritische feedback om te kunnen peilen of hij zijn werk goed doet.

Hommies sluit af met: ‘In alles wat ik doe, merk ik hoe belangrijk het is om zelf telkens weer naar Christus toe te gaan. De vraag of Hij me bekwaam wil maken en door zijn Geest duidelijk wil maken wat goed is om te doen en wat niet, is fundamenteel.’

1 1 Tim. 3:1, vertaling NBG 1951.

‘Ik heb niet de waarheid in pacht, ik weet gelukkig wel waar we Wijsheid kunnen vinden.’

Peter Hommies (1981) Predikant te Leerdam sinds juni 2009 ///

Vacant in Rivierenland

TEKST: KLAAS LEERLOOIJER ///

Zaltbommel is een streekgemeente met 250 leden en vanaf mei 2009 vacant. Bijna de helft van de leden is onder de 21 jaar. De gemeente ligt in het zuidwesten van de provincie Gelderland tussen de grote rivieren. Hoe functioneert een vacante gemeente?

Het vertrek van de predikant had in eerste instantie de meeste gevolgen voor de kerkenraad. Dan merk je ineens hoeveel taken de predikant eigenlijk had! Allereerst in de preekvoorziening. Sinds het vertrek van onze predikant hebben we vaak leesdiensten moeten beleggen. Ook valt het niet mee om zonder predikant zaken als het kerkelijk jaar en bijzondere diensten goed te coördineren, om besluiten van de kerkenraad theologisch goed te onderbouwen en zaken rond het kerkverband goed te regelen. Al deze taken moeten nu door de kerkenraadsleden en classispredikanten overgenomen worden. Een belangrijk aandachtspunt is het geestelijk leven van de gemeente. Ook daarin heeft een predikant een belangrijke taak.

Structuur Enkele jaren geleden is de gemeente opgedeeld in kringen. Deze kringen zijn inmiddels ingeburgerd en hebben een belangrijke functie in het dienen van elkaar en het gezamenlijke groeien in het geloof. In een vacante periode blijkt nog eens dat zo'n structuur belangrijk is voor de continuïteit. Iedere maand krijgen de kringen een kringpreek met vragen en stellingen. Een aantal gemeenteleden zorgt ervoor dat een bestaande preek daarvoor geschikt wordt gemaakt. Het komt regelmatig voor dat gasten de

kerkdiensten bezoeken. Bij het leggen van contacten speelt de predikant een wezenlijke rol. Het is in een vacante periode een uitdaging voor de gemeente om mensen van buiten de gemeente te blijven bereiken.

De predikant is actief betrokken bij het geloofsonderwijs aan de jeugd. De meeste catechisatiegroepen worden al geleid door gemeenteleden. Maar het zou goed zijn als de belijdeniscatechisanten onderwijs konden krijgen van een eigen predikant. De jeugd laat zich vaak inzetten voor activiteiten in de dienst. Dat varieert van muzikale ondersteuning tot activiteiten voor jonge kinderen.

Er zijn activiteiten gestart om een nieuwe predikant te verwerven. De kringen hebben een aanzet gegeven voor een beschrijving van de gemeente en een profiel van de nieuwe dominee. Een

beroepingscommissie is momenteel bezig met het uitnodigen van predikanten om hun belangstelling voor de vacature kenbaar te maken.

Maar ondertussen gaan activiteiten in de gemeente door. Zo zijn er regelmatig ontmoetingsdiensten. Begin september is een gemeentedag gehouden die in het teken stond van het diaconaat buiten de gemeente. Na instructie is een deel van de gemeente daadwerkelijk in de wijk aan het klussen gegaan. (Zie foto: vrijwilligerswerk in de tuin van het bejaardenhuis).

Voor de gemeente van Zaltbommel geldt: onder Gods zegen zijn veel taken van de predikant door kerkenraad en gemeente opgepakt, maar na een goed jaar vacant zijn komt er wel steeds meer behoefte aan een eigen predikant.

HENK SCHAAFSMA, ORGANISATIEADVISEUR, MEDIATOR EN COACH VAN O.A. PREDIKANTEN ///

Kom van het dak af!

‘Jezus redt’. Het stond in wit en het staat in oranje met grote letters op het dak van een boerderij in Gies-senburg. Is het een voorspelling? Een boodschap? Of is het een bevel: je zult het weten, er is geen ontkomen, geen redden meer aan! Voor de boer uit de Alblasserwaard is het een waarheid als een koe. En hij wil dat door de rechter bevestigd zien: het blijft op mijn dak staan!

Er passeert mij een auto: ‘Twijfel niet, God bestaat!’ Je kunt inderdaad jouw voertuig als reclamezuil voor van alles en nog wat gebruiken. Ik voel me in het voorbijgaan aangesproken, dat zeker en meer nog voel ik me overval-len, ik kan niet ontsnappen. Ik moet er aan geloven.

Ik heb respect voor profeten. Ze durven het toch maar te zeggen! Ik moet onmiddellijk aan Jesaja, Jeremia en Amos denken. Zij hadden een opdracht rechtstreeks van God ontvangen. Ze

draaiden er niet omheen en schudden het lauwe publiek wakker. Zo lijkt de boer-met-daktekst wel een eigentijdse Amos!

Hoe win je iemand voor Christus? Die vraag houdt me bezig en die vraag is van alle tijden. Voel jij je een roepende in de woestijn? Of past de houding van de barmhartige Samaritaan je beter? Misschien is de combinatie wel het mooiste. Met profetie alleen red je het niet. Er komt meer bij kijken.

Je kunt ook zelf laten zien dat Jezus redt. Niet door het op je dak te kalken, maar door Jezus na te volgen. Niet door plastic foetussen rond te sturen, maar door zelf in-der-daad een getuige van Jezus te zijn. Je kunt een andere stijl hanteren. Jezus Christus, de gans andere, leent zich niet voor autore-clame, is geen advertentiemateriaal, geen communicatieslogan. Hij redde ons door een geheel eigen stijl: ‘Neem mijn juk op je en leer van Mij, want Ik

ben zachtmoedig en nederig van hart.’ Die tekst op dat visitekaartje van Jezus de Redder raakt

mij in mijn diepste zijn. Liever probeer ik in dat spoor uit Matteüs 11 te gaan om mensen voor Christus te winnen. Vroeger noemden we dat priesterschap. Profeten zijn nodig in deze tijd, daarom kun je uit volle borst zingen:

‘Ik zwoer en ik begeer het waar te maken, dat ik uw recht zal roepen van de daken!’ (Psalm 119: 40 berijmd). Priesters hebben in deze wereld voorlopig nog handenvol werk. Kom dus van het dak af en doe je werk in bescheidenheid en nederigheid. Wees present in deze wereld door jezelf voortdurend in herinnering te brengen dat Jezus sprak: ‘Ik had honger en jij gaf Mij te eten.’

WWW.DEREFORMATIE.NL

Bezoek ook eens onze website. Daar vindt u naast een aantal inhoudelijke bijdragen stellingen bij de thema's van de afgelopen maanden en informatie over de thema's die de komende tijd in De Reformatie aan de orde zullen komen. Op de stellingen kunt u nog steeds reageren; suggesties voor nieuwe thema's zijn welkom.

Het thema van het eerstvolgende nummer, dat D.V. verschijnt op 3 dec. a.s. is Hoop. Daarin komt een artikel van dr. Hans Burger uit Franeker, waarin hij in verband met het thema twee hedendaagse theologen met elkaar vergelijkt: de Britse nieuwtestamenticus Tom Wright, en Bram van de Beek, hoogleraar symboliek aan de VU in Amsterdam. Drs. Bas Luiten

schrijft in dat nummer over toekomstige genade: moeten we in plaats van over ellende, verlossing en dankbaarheid misschien gaan spreken over ellende, verlossing en hoop?

Het thema van dit nummer van *De Reformatie* is De predikant. U kunt op de website uw mening geven over de volgende stelling:

**Predikant worden?
Mij (c.q. mijn zoon) niet
gezien!**

Predikant in een veranderende kerk

TEKST: COR VAN DER LEEST, PREDIKANT TE GRONINGEN-OOST EN VOORZITTER VAN HET DEPUTAATSCHAP DIENST EN RECHT /// FOTO: GERT SNOEIJER

Nog even en ik ga met emeritaat: juni 2011. Daarmee sluit ik 37 jaar predikantschap af. In deze periode ben ik getuige geweest van vele veranderingen in kerkelijk Nederland.

Ontwikkelingen Als ik me beperk tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), valt het mij op dat er twee bewegingen gaande zijn. Natuurlijk valt er veel meer te zeggen over veranderingsprocessen binnen de GKV, maar in het kader van dit artikel volsta ik met het noemen van deze twee bewegingen:

- **Decentralisatie**

Tot voor enkele decennia waren we behoorlijk eenvormige kerken die via generaalsynodale afspraken op allerlei terreinen maar vooral op liturgisch gebied dezelfde keuzes maakten. Dat is veranderd. Synodes werken er nog steeds aan, zij het minder dan vroeger, de kerken tot collectief gedrag te brengen. Zulke acties vinden geen algemene acceptatie meer. Veel gemeenten willen met name qua liturgie maar ook wel op andere terreinen, denk bijvoorbeeld aan de toelating van gasten aan het avondmaal, tot plaatselijke invullingen komen die passen bij de eigen gemeente.

- **Centralisatie**

Kijken we naar de arbeidsvoorwaarden van predikanten, dan nemen we

een omgekeerde beweging waar. Tot voor enkele decennia was de regeling van die arbeidsvoorwaarden helemaal het werkveld van de plaatselijke kerkenraad. Het resultaat was dat predikanten in gelijke situaties niet

Vroeger had je alleen wat

theologische kennis betreft

startbekwaamheid, maar

qua vaardigheden moest je

je maar zien te redden'

gelijk werden behandeld. De laatste jaren is de behoefte gegroeid om de arbeidsvoorwaarden van predikanten centraal te regelen, zodat plaatselijk niet telkens eigen beslissingen genomen hoeven te worden. Kerkenraden kunnen profiteren van

door henzelf georganiseerde landelijk aanwezige deskundigheid.

Vooruitgang Wat die centralisatie betreft: daar ben ik alleen maar blij mee. Vooral door mijn functie in het deputaatschap Dienst en Recht heb ik op dit gebied van dichtbij mooie ontwikkelingen op gang zien komen. Door deze ontwikkelingen is volgens mij de zakelijke leefwereld van de predikant al meer verbeterd.

Ik geef een aantal voorbeelden:

- Aanstaande predikanten moeten een tijd lang stage volgen en beginnende predikanten krijgen begeleiding

van een speciaal toegeruste mentor. Toen ik als predikant begon, had je alleen wat theologische kennis betreft startbekwaamheid, maar qua vaardigheden moest je je maar zien te redden. Ik had het geluk dat 'toevallig' twee warme, wijze ouderlingen zich over mij ontfermden, maar nu beschikt elke beginnende predikant structureel over de nodige toerusting en begeleiding.

- Er bestaat zoiets als de PEP: permanente educatie predikanten, waardoor er jaarlijks cursussen aangeboden worden die je kennis en vaardigheden actueel houden. Wat een vooruitgang met vroeger: toen moest je zelf maar zien hoe je bijspijkerde, met het risico dat predikanten soms levenslang leerden op wat ze in Kampen geleerd hadden.
- De predikantenvereniging is in samenwerking met het GMV omgevormd tot een beroepsvereniging, die onder meer de onderlinge zorg voor elkaar bevordert en die gesprekspartner is van het steunpunt kerkenwerk bij het opstellen van de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Alleen al dat laatste is een hele verbetering. Als predikant hoef je nu geen lastige gesprekken meer te voeren met je commissie van beheer over je

traktement en vergoedingen, met een onzekere afloop. Die gesprekken worden nu centraal gevoerd, met altijd een redelijke uitkomst. Zo worden de plaatselijke verhoudingen niet meer onder druk gezet door materiële zaken.

- Het steunpunt kerkenwerk is opgericht, uitgaande van een vereniging waarvan nagenoeg alle gemeenten lid zijn. Dit steunpunt houdt zich bezig met de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden van predikanten, geeft ondersteuning aan kerkenraden in hun rol van werkgever en werkt faciliterend voor de realisering van de mobiliteit van predikanten. Door mijn contacten met het SKW merk ik hoe hierdoor al meer plaatselijk getob en soms zelfs beunhazerij wordt voorkomen.

Zorgelijk Helaas zijn er in domineesland ook ontwikkelingen gaande die

zorgelijk zijn. De cijfers die iedereen kan afleiden uit de landelijke kerkelijke gegevens maken twee dingen duidelijk: Allereerst: de 291 GKv-predikanten zijn aan het vergrijzen. Dit zijn de cijfers: 36 procent is tussen de 55 en 65 jaar (dat zijn 105 predikanten.) 15 procent is tussen de 50-55 jaar (42 predikanten). 34 procent is tussen de 40 en 50 jaar (99 predikanten) en 15 procent is jonger dan 40 jaar (45 predikanten). Vervolgens: deze vergrijzing heeft als gevolg dat er steeds meer vacatures komen. Op dit moment zijn er 140 gemeentes vacant, waarvan de meeste groot genoeg zijn om een predikant te kunnen beroepen. De komende vier jaar gaan er 35 predikanten met emeritaat, terwijl er mogelijk in die periode 20 predikanten afstuderen aan de TU. Het is mogelijk dat de ernst van die vele vacatures iets verzacht wordt doordat in toenemende mate kerkelijke werkers

beschikbaar komen. Maar zelfs als je dit hierbij betreft, blijft het overeind staan dat wij als kerken alleen al qua bemensing van de predikantsplaatsen moeilijke tijden tegemoet gaan. De grote vraag is natuurlijk waarom zich zo weinig jongeren in Kampen aanmelden die predikant willen worden. Ook na 37 jaar kost het mij geen enkele moeite de lof te zingen op het predikantschap. Maar blijkbaar hebben de jongeren onder ons die in aanmerking komen een heel ander beeld voor ogen, een beeld dat hen niet stimuleert om de opleiding in Kampen te volgen en dan predikant te worden. Waardoor komt dat? Omdat ze geen zin hebben in een geïsoleerd plaatsje als Kampen te studeren? Omdat ze er tegenop zien in deze tijd leiding te geven aan een gemeente? Ik weet het niet. Voor zover ik weet is er geen onderzoek gedaan naar de vraag waarom zo weinig studieuze jongeren

kiezen voor het predikantschap. Ik denk dat het de moeite waard is dat zo'n onderzoek alsnog plaatsvindt. Wie weet kunnen wij daardoor de lage aanwas van predikanten tegengaan.

Welzijn Een tweede punt van zorg is dat het predikantswerk er niet gemakkelijker op wordt. Ik ga in dit verband in op twee mogelijke oorzaken.

De eerste oorzaak zie ik in de veranderingen die gaande zijn. In 1996 heb ik onderzoek laten doen naar de werkdruk van gereformeerde predikanten. De stressfactoren die aan de orde kwamen, bleken dezelfde te zijn als waarmee predikanten in andere kerkgemeenschappen te maken hadden. Maar GKv-predikanten hadden één stressfactor minder dan de

predikanten in andere kerkgemeenschappen: ze kwamen amper of niet in aanraking met wat ik gemakshalve liggingsverschillen noem. De GKv waren tot ongeveer die tijd

redelijk eenvormig. Dat is voorgoed voorbij. Door de bovengenoemde decentralisatie is er een toenemende verscheidenheid, niet alleen tussen gemeenten onderling maar ook binnen de gemeenten zelf. Natuurlijk moeten we die verscheidenheid niet overdrijven. Nog altijd kunnen we elkaar vinden in de centrale Persoon van ons kerkelijk leven: Christus. Maar die gezamenlijke verbondenheid met Christus vertaalt zich niet meer in dezelfde keuzes. Op allerlei gebieden volgen gemeenten en gemeenteleden hun eigen route, soms ook tegen generaalsynodale afspraken in. In die gecompliceerde situatie wordt van de predikant verwacht dat hij inspirerend leiding geeft. Dat roept

onvermijdelijk spanningen bij hem op: terwijl hij probeert recht te doen aan de een, komt zomaar de ander in het nauw, of: terwijl hij dienstbaar wil zijn aan de gemeente, wordt hij ontrouw aan zichzelf. Zelfs kan het voorkomen dat een predikant langzaam aan ontdekt dat hij met zijn eigenheid niet (meer) past in de gemeente waaraan hij verbonden is.

Een tweede oorzaak van de verzwaring van het predikantswerk is mijns inziens wat er van de predikant verwacht wordt. Steeds meer is niet alleen de kennis maar vooral de persoon van de predikant beslissend voor zijn functioneren. Er wordt van hem verwacht dat hij een enthousiasmerende leider is, die in staat is verschillen te overbruggen en de gemeente

als geheel op weg te krijgen naar een wenkend perspectief. Dat maakt, naast de verscheidenheid, zijn positie nog eens extra kwetsbaar. Om goed te kunnen functioneren, moet hij een stabiele, volwassen persoonlijkheid zijn, maar helaas niet iedereen heeft daarvoor de juiste bagage meegekregen in zijn leven. Naar mijn overtuiging is dit een onderschat probleem. Wie last heeft van onverwerkte beschadigingen of zelfs scheefgroei uit zijn verleden, zal er moeite mee hebben op een ontspannen manier te reageren op de vele eisen die op hem afkomen. Zonder dat je het door hebt, kun je vóór alles eropuit zijn je zin door te drukken, gewaardeerd te worden door anderen, jezelf totaal weg te cijferen, over te reageren op situaties en personen enzovoort. Door zo'n niet-constructieve manier van handelen veroorzaakt je onvermijdelijk moeiten bij jezelf en anderen.

Binnen het deputaatschap Dienst en Recht leeft de vrees dat door dit soort omstandigheden zich in de nabije toekomst al meer probleemsituaties gaan voordoen. Daarbij valt te denken aan predikanten die het niet meer aankunnen en aan conflicten tussen predikant enerzijds en kerkenraad en/of gemeente anderzijds.

De vraag is of hier onder ons wel voldoende aandacht voor is. De laatste tijd wordt er veel gepraat over de pensioenvoorziening van onze emeriti. Dat vind ik als predikant die bijna met emeritaat gaat natuurlijk prima. Veel belangrijker is de vraag naar het welzijn van onze dienstdoende predikanten. Maar daar hoor ik niemand over. Dat vergroot de zorg binnen ons deputaatschap: is er wel voldoende oog voor de zwaardere wordende situatie van ons kleiner wordende aantal predikanten?

Intussen doen predikanten er goed aan kritisch naar zichzelf te kijken. Maken zij voldoende gebruik van de mogelijkheden die er zijn voor bijscholing, intervisie, coaching, supervisie en dergelijke, zodat ze beter kunnen omgaan met de dingen die op hen afkomen?

Doorstroming De bovengenoemde problemen maken het naar de overtuiging van het deputaatschap Dienst en Recht extra noodzakelijk dat predikanten geregeld verkassen. Maar als we afgaan op de cijfers uit ons Handboek komt een heel ander beeld naar voren: er is een uitermate trage doorstroming onder de predikanten. Dit zijn de cijfers: 167 van de 291 predikanten staan minder dan 5 jaar in hun gemeente; 124 van de 291 predikanten staan langer dan 5 jaar in hun gemeente, 78 van de 124 staan 5-10 jaar in hun gemeente en 46 van de 124 staan langer dan 10 jaar in hun gemeente.

Voor mij is het lastig hier al te stellig over te schrijven, want ik sta intussen ook al 18 jaar in Groningen-oost, en in elk geval van mijn kant met vreugde. Toch hebben mijn mededeputaten mij ervan overtuigd dat meer mobiliteit uitermate gewenst is. Dat zeggen zij op grond van hun eigen ervaring: de meesten van hen zijn herhaaldelijk verkast. Maar ook hun contacten in domineesland onderstrepen hun benadering: mobiliteit is goed, om verschillende redenen. Je voorkomt ermee dat een predikant al te duidelijk zijn per definitie eenzijdige stempel op een gemeente zet. Als een predikant na niet al te lange tijd vertrekt, voorkomt ook dat de onlust van de gemeente over hem of de onlust van de predikant over de gemeente gaat uitgroeien tot een probleem of zelfs een conflict. En tenslotte klopt ook hier: verandering van spijs doet eten, en dat geldt zowel voor

een predikant als voor een gemeente. Het is verfrissend voor een gemeente een totaal andere predikant in haar midden te krijgen zoals het ook verfrissend is voor een predikant een nieuwe start te maken.

Om al deze redenen is het zorgelijk dat zoveel predikanten zo vast zitten aan hun huidige gemeente. Dat is vaak niet goed voor hen en/of voor hun gemeente. Daarom hoopt Dienst en Recht dat in elke kerk - nadat een predikant daar een

jaar of zes gewerkt heeft - standaard de vraag aan de orde komt: heeft het een toegevoegde waarde voor predikant en/of gemeente dat hij nog blijft of is het een goede zaak uit elkaar te gaan. Dat vraagt natuurlijk om een georganiseerde mobiliteit, maar daar wordt door het Steunpunt Kerkenwerk aan gewerkt.

Vragen Aan de komende synode gaat het deputaatschap Dienst en Recht voorstellen het deputaatschap op te heffen. Allerlei taken worden nu vericht door instanties die daarvoor zijn, waarbij ik vooral denk aan de predikantenvereniging en het Steunpunt Kerkenwerk. Ook wordt bepleit een deputaatschap probleembehandeling in te stellen. Ik heb alle vertrouwen

in het (toekomstige) functioneren van deze clubs. Maar uit mijn artikel kan duidelijk zijn dat ik niet gerust ben op de situatie als geheel. Er leven vragen bij mij die beantwoord dienen te worden door de gezamenlijke kerken. Laat ik afsluiten met enkele vragen:

Leeft het voldoende dat we qua predikantsvacatures op een groot probleem afstevenen? Hebben we door dat we predikanten nog al eens in onmogelijke situaties laten terechtkomen of zichzelf in onmogelijke situaties laten manoeuvreren? Sporen kerkenraden hun predikant echt aan om zich permanent te laten vormen? Leeft het, ook bij kerkenraden, dat predikanten ter wille van het welzijn van zichzelf en hun gemeente er goed aan doen om de zoveel jaren te verkassen?

En wat de opleiding van aanstaande predikanten betreft: is die echt bijde tijds en worden in Kampen hun vaardigheden voldoende ontwikkeld, zodat je mag verwachten dat ze zich in de hectiek van een gemeente goed staande weten te houden?

Deze vragen kan ik niet beantwoorden. Dat moet gezamenlijk gebeuren. De komende synode kan daar een goed begin mee maken. Het zou mooi zijn als over bijvoorbeeld 25 jaar nog altijd vele predikanten de lof kunnen zingen op hun ambt. Het is de moeite waard daar nu al aan te werken.

Onlangs schreef het Deputaatschap Dienst en Recht een beleidsrapport, dat besproken zal worden op de Generale Synode van Harderwijk, 2011. In dat rapport doet het deputaatschap een aantal aanbevelingen, onder andere op het gebied van het ontwikkelen van een beroepsprofiel, hulpverlening en probleembehandeling, mobiliteitsbegeleiding, bijscholing en mentoraat. In het rapport valt ook te lezen dat het Deputaatschap kerkenraden en predikanten aanraadt om na zes jaar te evalueren of het nog vruchtbaar is om verder samen te blijven werken. Het rapport is te downloaden via www.gkv.nl, synode Harderwijk 2011, beleidsrapporten.

✚ SAMENVATTING

Predikant zijn in de GKV is zeker tegenwoordig een veeleisende taak. Dat komt onder andere door de grotere diversiteit onder de kerken en door het toegenomen appel op de persoon van de predikant. Doorstroming van predikanten is een goed middel om de verhoudingen tussen gemeente en predikant gezond te houden. Verder kunnen diverse instanties predikanten en gemeenten met raad en daad terzijde staan. Overigens dreigt in de nabije toekomst een groot tekort aan predikanten te ontstaan.

Het goddelijke beroep

TEKST: KLAAS VAN DEN GEEST, PREDIKANT TE ALPHEN AAN DEN RIJN /// FOTO: MAARTEN BOERSEMA, POLDERPHOTO.NL

Ze kreeg een droom: Jezus zei dat ze naar een Indianenstam in het Amazonegebied moest gaan om hen het evangelie te verkondigen. Hoewel ze nog nooit van die stam had gehoord, verkochten zij en haar man hun huis, ze zegden hen baan op en vertrokken naar Brazilië.

Bovenstaand verhaal las ik onlangs ergens. Is dit verantwoordelijk omgaan met je leven? Daar kun je vragen bij stellen. Tegelijk moet je voorzichtig omgaan met wat mensen zien als de wil of leiding van God. Veel medegelovigen laten zich leiden door de stem van het hart, door wat ze interpreteren als roeping van God zelf. De belangrijkste vraag is: wordt zo'n persoonlijke ervaring door anderen erkend? Zo'n stap kun je niet doen zonder anderen daarin te betrekken. Alleen al omdat er geld nodig is: voor de reis, om de taal te leren, om te kunnen leven. Je bent afhankelijk van giften. Daarbij mag je de kring die jou steunt niet geestelijk onder druk zetten door te claimen dat God dit wil. En daar ligt het spanningsveld: wil God dit, of is dit je eigen droom? Hoe kom je daar achter, hoe overtuig je anderen daarvan? Het blijft een Bijbelse opdracht om dat te toetsen. Mensen die steun geven, hebben recht op duidelijkheid en een verantwoord beheer van hun financiële support. Bij de roeping van predikanten zie je veel duidelijker dat die aan alle kanten bevestigd moet worden, alleen al doordat de route naar dat ambt veel langer is. Ook daar kan het wel degelijk beginnen met een heel persoonlijke overtuiging: de Heer roept mij hiertoe.

Ook zelf zie ik Gods leiding in mijn leven. Ik maakte keuzes waarbij ik me afvroeg wat God wilde met mijn leven (al zal een ander dat misschien ook zo doen). En dan ben je er nog niet: onderweg naar dit ambt zijn er vele toetsmomenten: heel gewoon de studieresultaten en ook doordat er, tegenwoordig veel meer dan vroeger, gekeken wordt naar je geschiktheid. Zo werkt God in en met je leven: juist door gaven te geven en tot ontwikkeling te

laten komen. En bij predikanten wordt aan het eind van dat hele traject hun roeping pas echt concreet, als een gemeente een beroep uitbrengt. Bij de bevestiging (weer zo'n moment van erkenning) zeg je dan ja op de vraag of je ervan overtuigd bent, dat God zelf je door zijn gemeente tot dit ambt heeft geroepen. Zo wordt een persoonlijke overtuiging grondig getoetst en door de gemeente erkend. Als je, om bij het voorbeeld te blijven,

‘En daar ligt het spanningsveld: wil God dit, of is dit je eigen droom?’

/// Niet ieder wordt geroepen tot een bepaald werk, maar wel worden wij allen geroepen in ons werk.

de roeping om in Brazilië te gaan werken vergelijkt met de roeping tot het predikantschap, wordt duidelijk dat het om iets heel persoonlijks gaat, en dus om iets bijzonders. In de eerste situatie ontbreekt soms een toetsing, bij de tweede is die toetsing grondig en uitvoerig. Maar duidelijk is: voor zoiets moet je een roeping hebben.

Algemeen en bijzonder Dat eerste voorbeeld (roeping op grond van een persoonlijke ervaring) kan mensen soms onzeker maken: zou God ook mij misschien tot zoiets kunnen roepen? Daarom is het goed een onderscheid te maken: *alle* gelovigen worden door God geroepen, sommigen krijgen een bijzondere roeping (die dus getoetst moet worden). Dat wij allen door God geroepen worden, horen we herhaaldelijk in de Bijbel. We worden geroepen om Gods heiligen te zijn, zegt Paulus (1 Kor.1:2). God heeft ons geroepen uit de duisternis tot zijn wonderbaarlijke licht, schrijft Petrus (1 Petr. 2:9). Dat God ons roept betekent: Hij kiest ons uit, de stem van zijn Geest in ons hart wekt ons tot een nieuw leven. Zo maakt Hij ons onderdanen van zijn rijk en zet Hij ons op de weg naar het eeuwige leven.

Ieders leven staat dus in het licht van 'roeping'. Romeinen 12: 1 en 2 noemt het zelfs onze 'ware eredienst', dat we onszelf 'als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst stellen'. Dat lijkt vandaag soms uit beeld, in een tijd waarin alle nadruk ligt op assessments, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanplanning. In het oude huwelijksformulier, tot

halverwege de jaren '80 in gebruik, was sprake van ons 'goddelijke beroep'. Hoe goddelijk is ons werk? Hoe goddelijk is onze houding ten opzichte van ons werk? Daarbij is het goed dat onderscheid tussen bijzondere en algemene roeping in de gaten te houden. Niet ieder wordt geroepen *tot* een bepaald werk, maar wel worden wij allen geroepen *in* ons werk. Het zal heel wat mensen niet meevallen uit te leggen hoe ze in hun werk God en hun naaste dienen. Ook is er werk waarin je christen zijn onder druk staat, onder andere doordat de zondag in de knel komt: denk aan werken in horeca of reiswereld, als topsporter of musicus. Kiezen voor zulke beroepen is niet bij voorbaat onchristelijk, maar vraagt wel meer wijsheid, steun en gebed van medechristenen, en een sterk ontwikkelde identiteit als christen. Ook kun je denken aan werken in een zakenwereld

'Zo werkt God in en met je leven: juist door gaven te geven en tot ontwikkeling te laten komen'

waar alles draait om winstcijfers en hoge bonussen voor bestuurders, vaak ten koste van de gewone werknemers. Hoe kun je hierin als christen functioneren? Kun je je verenigen met 'targets' die elders in de wereld een negatieve impact hebben, bijvoorbeeld op mensen met slechte arbeidsomstandigheden of op het milieu? Hoe breng je dan in praktijk dat je geroepen bent? Hoe goddelijk is dan je beroep?

Levenshouding Het is niet gemakkelijk om hierin keuzes te maken, alleen al niet vanuit werkgelegenheidsmotieven: soms mag je al blij zijn dat je werk hébt. Maar juist daarom is het goed dat we elkaar in de gemeente scherp houden door elkaar te bevragen: hoe

zie jij je leven in het licht van Gods roeping? Dat gaat verder en dieper dan alleen de vraag naar je dagelijkse werk. De opdracht in Romeinen 12:1 (je leven als offer in dienst van God te stellen) wordt gemotiveerd 'met een beroep op Gods barmhartigheid'. Je dienstbaar maken aan God en de naaste kun je en doe je juist als je leeft uit die bron van Gods liefde en genade. Dan weet je je geroepen, misschien niet altijd tot dat bepaalde werk, wel in dat werk, en in heel je leven.

Er is meer dan alleen betaald werk. Leven in Gods dienst, oorspronkelijk geschapen als beeld dragers van God (Genesis 1:26), betekent dat God je het beheer toevertrouwt van zijn schepingsgaven, inclusief die van je eigen mogelijkheden. Al onze tijd is van God, zelfs onze vrije tijd. Hoe zoeken we daarin naar de manier waarop we onze roeping kunnen nakomen? Hoe doe je dat in deze tijd, waarin de trend is dat je werkt voor je 'tweede leven' (vakantie en recreatie)? Het gaat daarbij vooral om een houding, ook van bereidheid om door middel van gesprek en gebed als gelovigen samen te zoeken naar hoe we elkaar kunnen meenemen op de weg van het dienen in Gods koninkrijk. Daar zouden we meer werk van kunnen maken: elkaar helpen keuzes te maken, gaven te ontwikkelen.

Gods wil is dan de hoogste wil. Bidden 'uw wil geschiede' is bidden, dat we 'onze eigen wil verloochenen', om Gods wil alleen gehoorzaam te zijn. 'Zodat ieder zijn taak waartoe hij geroepen is, even gewillig en trouw vervult als de engelen in de hemel doen'(Heid. Cat. zondag 49).

Verskil mag er zijn

'...DOET DAT OM DE HEER TE EREN'*Romeinen 14:6*

'Het doet er niet toe wanneer christenen onderling van mening verschillen over allerlei zaken die het christelijk leven of het kerkelijk samenleven betreffen waarvoor God geen geboden heeft gegeven.'

Deze opmerking zal velen vreemd in de oren klinken. Zij zijn niet gewend om met verschillen om te gaan. Verschillen zijn per definitie verkeerd. Maar waarom eigenlijk? Omdat de eenheid wordt bedreigd? Maar wat versta je dan onder eenheid? Betekent eenheid dat iedereen over alles hetzelfde moet denken en hetzelfde patroon moet vertonen? Waarom zouden verschillen niet leuk zijn? Of wordt deze opmerking ingegeven door de god van deze eeuw?

Daar komt nog iets bij. Als er verschillen van mening zijn, mag er niet over de sfeer en de onderlinge omgang gesproken worden. Die doen er niet toe als de waarheid in geding is. Maar laten we dat eens gaan omdraaien. We beginnen met de sfeer en pas daarna gaan we het hebben over meningsverschillen.

Eerst over de sfeer. Er zijn twee stereotype reacties wanneer men het in kerken niet met elkaar eens is. De groep die het liefst alles bij het oude laat heeft de neiging vernietigende oordelen te vellen. Zij houden zich én aan de Bijbel én aan de belijdenisgeschriften én aan de kerkorde. Alles wat daarvan afwijkt, wordt als on-Schriftuurlijk weggezet. Dus valt er niet te praten. De andere groep die nieuwe wegen kiest heeft de neiging minachtend neer te zien op de opvattingen van de ander. Ze halen hun neus op voor zoveel starheid en onbegrip. Deze twee manieren van omgaan met elkaar kom je tegen bij elk kerkelijk meningsverschil. We laten

persoonlijkheidsfactoren nu buiten beschouwing. Het resultaat is dat mensen 'links' en 'rechts' zich onttrekken of zich afscheiden. Links nog meer dan rechts, maar daarover wordt nooit gepubliceerd. Dan nu over meningsverschillen. Wat er echt toe doet is of je denken en handelen gericht zijn op de Heer. Het gaat om je hart, je motivatie. Niet jouw standpunt is belangrijk, wel waarom je dat standpunt hebt. Nu wordt het gezellig. Mensen die met elkaar van mening verschillen, kunnen dus toch een eenheid vertonen. Mensen voor wie Christus in het middelpunt van hun leven staat, volgen Christus en houden zich aan zijn geboden. Alles wat hen dichter bij Christus brengt is goed. Daarin nemen we verschillende posities in, maar we lopen wel allemaal in dezelfde richting. We volgen toch samen Jezus Christus? Dat is beslissend. Zo simpel is het. Vul maar in wat het voor jou betekent en aanvaardt wat dit voor de ander met zich meebrengt. Deze boodschap van Romeinen 14 wordt te snel over het hoofd gezien. Het enige wat uit dit hoofdstuk wordt geciteerd is dat we elkaar geen aanstoot mogen geven. Prima, maar leg deze woorden dan ook uit zoals ze bedoeld zijn. Dat je door jouw opvattingen en gedrag de ander terugstoot in het ongeloof, zodat die verloren gaat. Dat is de situatie. Wordt het dan niet eens tijd om wat aan de sfeer en de onderlinge omgang te doen en verschillen te respecteren? Juist met het oog op de toetreders! Ik ken te veel mensen die op latere leeftijd tot geloof zijn gekomen en weer buiten de kerkelijke gemeenschap kwamen te staan. Wat is er van hun geloof geworden? Daarom hebben we een nieuw soort eenheid nodig.

Wat er echt toe doet is of je denken en handelen gericht zijn op de Heer. Het gaat om je hart, je motivatie. Niet jouw standpunt is belangrijk, wel waarom je dat standpunt hebt.

Standpunt en context

Nogmaals: Douma over homoseksualiteit

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN HOGLERAAR ETHIEK EN SPIRITUALITEIT AAN DE TU IN KAMPEN /// FOTO: MARLIES ROSKAM

Van meerdere kanten ben ik aangesproken op mijn kritische introcolumn over prof. dr. J. Douma in De Reformatie van 24 september. Het ging vooral om de opmerking die ik maakte rond het thema homoseksualiteit, die als onheus en grievend werd ervaren. Ook Douma zelf heeft zich in die zin uitgelaten op zijn website. Daarom leg ik in dit artikel uit wat ik daarmee bedoelde. Ik erken dat mijn korte opmerking in een introcolumn haast wel moest leiden tot een verkeerde indruk. Zij was dus niet zo verstandig.

Dit is wat ik schreef: 'Tegelijk toont Douma te weinig besef van de praktijk van vandaag en de dilemma's daarbinnen (...) rond homoseksualiteit proef je nergens dat Douma zich bezint op het waarneembare feit dat zijn eigen benadering tegenwoordig leidt tot het uiteindelijke vertrek van de meeste homo's uit de kerk.' Er zijn er die menen dat ik hier

Douma de schuld geef van het feit dat veel homo's de kerk verlaten. Dat zou inderdaad een ernstige aantijging zijn en bovendien niet terecht. Met nadruk verklaar ik daarom dat ik dit nooit bedoeld heb.

Uit mijn pen zou zoiets ook vreemd zijn. Ieder die mij volgt, weet dat er tussen Douma's opvatting over homoseksualiteit en de mijne weinig verschil bestaat. Ik had hetzelfde ook zo kunnen schrijven: 'Rond homoseksualiteit proef je nergens dat Douma zich bezint op het waarneembare feit dat de klassieke benadering (onderscheid maken tussen de seksuele geaardheid en de daden) die hij zelf volgt en die ook ik aanhang, tegenwoordig leidt tot het uiteindelijke vertrek van de meeste homo's uit de kerk'. Zo was duidelijker geworden dat ik Douma nergens de schuld van geeft, omdat ik dan tegelijk mijzelf die schuld zou geven.

Knelpunt Wat bedoelde ik wel met die opmerking? Ik wees op een praktisch knelpunt dat zich juist vandaag bij die klassieke benadering voordoet. De meerderheid van de homo's wordt daardoor niet meer overtuigd en verlaat

uiteindelijk de kerk. Dat bleek enige tijd geleden uit empirisch onderzoek. Daarom gebruikte ik ook het woord 'tegenwoordig'. Het ging me om een voorbeeld van omstandigheden die anders zijn dan vroeger. Ik miste bij Douma dat hij zich daarvan rekenschap geeft. Ik vind het dus niet verkeerd dat Douma nog steeds de klassieke benadering aanhangt. Dat doe ik zelf ook. Maar wel ben ik teleurgesteld dat hij niet ingaat op de onmacht van de kerk om dat klassieke standpunt te combineren met het vasthouden van de homo's zelf. Dat probleem wordt met de dag urgenter. Mijn teleurstelling is des te groter omdat Douma wel korte metten maakt met één van de huidige pogingen om dit probleem aan te pakken. Gedecideerd wijst hij het compromis af dat hij zelf ooit opperde, namelijk een vriendschapsrelatie zonder seksuele gemeenschap. Ook ik zie daarvan de schaduwzijden. Toch vind ik het te gemakkelijk als Douma het nu alleen maar kritisch van tafel veegt, en vervolgens niet meer doet dan het klassieke standpunt herhalen. Dan merk ik nergens dat ook hij worstelt met die gewijzigde omstandigheden en zijn best doet om een

oplossing te vinden voor het nijpende probleem dat de meeste christelijke homo's vandaag door het klassieke standpunt niet meer overtuigd worden en afhaken.

Douma snijdt deze kwestie bovendien aan in verband met de afval die hij constateert binnen de kerken. Daarmee doet hij geen recht aan kerkenraden en voorgangers die worstelen met dat actuele probleem en tegen die achtergrond nog steeds iets zien in dit compromis, of op een andere wijze homo's toch proberen vast te houden.

Bevrijdend Maar zijn de omstandigheden vandaag wel zo anders dan vroeger? En zo ja, maakt dat dan iets uit voor onze benadering van homoseksualiteit? Ik denk het wel. Tot in de jaren '60 leidden christelijke homo's een verborgen bestaan. Het onderwerp werd in de samenleving veelal gemeden, laat staan in de kerk. Veel christenhomo's verkeerden in grote nood. Ze dachten dat God hen afkeurde vanwege hun seksuele gerichtheid en verlangens. Ze meenden dat deze er eigenlijk niet mochten zijn. Tegelijk merkten zij dat de gerichtheid onuitroeibaar was.

In die situatie trad Douma aan als ethicus. Haast als eerste aandachtspunt koos hij homoseksualiteit. Hij bracht de situatie van homo's onder de aandacht en doorbrak het kerkelijke zwijgen. Bovendien propageerde hij het onderscheid tussen de geaardheid en de daden. Daardoor hielp hij de homo's van toen aan een manier om zichzelf wel te mogen aanvaarden. Velen ervoeren dat als bevrijdend en werden erdoor bewaard bij God en bij de kerk. Tot op vandaag spreken oudere homo's onder ons met dankbaarheid over Douma's werk van toen. De kerk leerde van Douma om bij haar afwijzing van homoseksueel

verkeer de homofiele geaardheid royaal te honoreren. Anders dan anderen achtte hij het bijvoorbeeld mogelijk dat mensen met die geaardheid ouderling of predikant werden.

Nieuw front Vandaag zitten de meeste christenhomo's niet meer vooral met het probleem van de jaren '60 en '70. Ze horen juist voortdurend 'dat ze er mogen zijn'. De openheid om voor hun geaardheid uit te komen, is veel groter. De context die hun keuzen bepaalt, kent andere uitdagingen. De seksuele revolutie heeft van seks een consumptieartikel en een basisrecht gemaakt. Christenjongeren krijgen dat idee in onze cultuur voortdurend mee. De homobeweging eist dit basisrecht al jarenlang ook voor homo's op en beschouwt terughoudendheid op dat gebied als discriminatie. Daardoor ervaren christenhomo's vandaag onwillekeurig een gevoel van afwijzing als hun geaardheid weliswaar royaal ruimte krijgt, maar homoseksuele omgang wordt afgekeurd. Die klassieke positie ligt veel verder van hun beginsituatie dan vroeger en komt dus niet meer als bevrijdend over.

Ook andere factoren hebben invloed op die context. De geslotenheid van de eigen zuil is verdwenen. Christenhomo's krijgen van alle kanten royalere opvattingen aangereikt, soms van min of meer orthodoxe christenen. Kennelijk kan het ook anders, denken ze dan natuurlijk. Ze zien dat de levensstijl van medechristenen op tal van punten aangepast is aan de wereld en begrijpen

niet waarom alleen homo's radicale offers zouden moeten brengen. Veel jongeren leggen zich tegenwoordig later vast op ingrijpende levenskeuzen als de overgave aan God. Als gevolg daarvan zijn ze vaak al bezig met vragen en keuzen rond hun homoseksuele gerichtheid voordat ze toe waren aan de keuze voor Christus. Daar komt nog bij dat de kerkgrenzen zijn vervaagd, zodat overstappen minder ingrijpend lijkt. Het uiteindelijke effect van dit complex aan factoren is dat velen weggaan bij een kerk die het klassieke standpunt hanteert.

Zeg ik hiermee dat in deze gewijzigde omstandigheden de Bijbelse principes overboord gezet mogen worden? Zeker niet: hier ligt juist een nieuw front voor de geestelijke strijd. Maar wel beweer ik dat je die Bijbelse principes ook echt moet laten landen rond dit front. Je

kunt niet volstaan met een tijdloze herhaling ervan. Je moet evenmin je beeldvorming laten kleuren door hoe het vroeger was. Je zult praktisch moeten inspelen op de genoemde kenmerken van de huidige context. Daarbij kan horen dat je aan nog zoekende mensen van nu praktische wegen wijst om de weg van God niet bij voorbaat af

te sluiten, maar juist open te houden, en dat je ze vervolgens ruimte biedt om die weg te vinden en erin te groeien. Het compromis dat Douma nu afwijst, was mee daarvoor bedoeld. Ook als je het afwijst, blijft de roeping een praktisch antwoord te zoeken op de omstandigheden van nu.

*'ik ben teleurgesteld
dat Douma niet ingaat
op de onmacht van de
kerk om het klassieke
standpunt te combineren
met het vasthouden
van de homo's zelf'*

Waar zijn we mee bezig?

TEKST: ARIE VAN ES, JEUGDOUDERLING, MENTOR, MEDEAUTEUR METHODE GELOOF.NU ///

Een trainer loopt schreeuwend langs de lijn. Hij wil zijn team graag beter laten spelen. Hij beweegt zo fanatiek, dat het net lijkt of hij binnenkort helemaal door het lint gaat, zo gefixeerd is hij op wat hij in zijn hoofd heeft: het moet anders, beter. In het veld lijkt hij echter geen enkele invloed te hebben. Er gebeurt niet wat hij graag wil. Dan klinkt opeens: 'Hallo regenjas, waar zijn we nu helemaal mee bezig... Have a break, have a KITKAT.'

Een predikant, een aantal kerkenraadsleden, een groep gemeentelieden organiseert van alles en nog wat voor jongeren.

Ze willen er alles aan doen om de jongeren bij de kerk te houden en hun iets te leren.

Jongerensoos, jongerenavonden, jeugdkampen, catechisaties, verenigingen – niets lijkt te gek.

Iedereen is gefixeerd op:

het moet allemaal anders, beter. Op de jongeren lijkt het echter geen invloed te hebben. Er gebeurt niet wat iedereen wil bereiken. Dan is de vraag op zijn plek: 'Waar zijn we nu helemaal mee bezig?'

De KITKAT-methode Een stap terug doen, afstand nemen, de tijd nemen en rustig kijken naar waar je mee bezig bent: de KITKAT-methode. Zo zouden we eens moeten kijken naar al het werk dat er in een gemeente gebeurt, en in dit verband vooral naar het jongerenwerk. We lopen ons de benen uit het lijf, hebben van alles georganiseerd, maken ons kortom ongelofelijk druk ... maar: waar zijn we nu helemaal mee bezig?

Graag daag ik je als lezer uit om ook eens van een afstand te kijken naar jezelf, naar je eigen kerk en naar je jongeren. Neem eens af-

stand en probeer eens de vragen te beantwoorden die beantwoord moeten worden voordat er iets gedaan wordt. Om een idee te krijgen wat dat voor gevolg kan hebben, wil ik iets schrijven over mijn eigen gemeente waar we

proberen op deze manier naar het hele jeugdwerk, naar het hele gemeentewerk te kijken.

Visie en missie In januari 2000 zijn we in Hardinxveld-Giessendam begonnen om volgens deze KITKAT-methode te kijken naar ons jeugdbeleid. Snel werd duidelijk dat we geen jeugdbeleid hadden. Dat betekende niet dat er niet veel gebeurde. Er gebeurde juist heel veel. Maar het had bij nader inzien allemaal weinig met elkaar te maken. Er ontbrak een lijn, een rode draad, een visie. Het oogde allemaal onsamenghangend. Dat onderzoek heeft een jaar geduurd. Alle jongeren en betrokken ouders zijn persoonlijk bevraagd, en

ook alle werkgroepen, jeugdleiders en catecheten: 'Waar zijn we nu helemaal mee bezig?' Het resultaat was een uitvoerig rapport met een verslag van alle bevindingen, maar ook met aanbevelingen.

Een aantal daarvan had zeer verstrekkende gevolgen. Natuurlijk werd dit rapport uitvoerig besproken op de kerkenraad. Na een intensieve en betrokken bespreking ging de kerkenraad akkoord met de hoofdlijnen van het rapport. Het goedkeuren door de kerkenraad van dit rapport is het startschot geweest voor een heel nieuw jeugdbeleid. De kerkenraad heeft ervoor gekozen om vanuit een heldere visie en missie te gaan werken aan het hele jeugdwerk. In het kort komt het erop neer dat alles wat gedaan wordt een bijdrage moet leveren aan de verwezenlijking van de visie: 'Ieder hart een woonplaats van Christus'.

Met deze nieuwe uitgangspunten is alles waar we in de gemeente mee bezig waren ten aanzien van het jeugdwerk grondig onder de loep genomen en herzien. Dat had grote gevolgen. We stopten met de vertrouwde manier van catechese en Bijbelstudieverenigingen. In plaats daarvan zijn mentorgroe-

pen gestart. Alle jongeren van 11 t/m 17 jaar zijn ingedeeld in kleine groepen. Dat zijn groepen van maximaal tien, maar liefst iets minder jongeren. Die groepen komen wekelijks bij elkaar. Iedere bijeenkomst duurt ongeveer anderhalf uur. De groepen staan onder leiding van mentoren. Dat zijn broeders en zusters die al gaven hadden of die gaven hebben ontwikkeld door middel van een cursus om jongeren aan de hand van een leerplan te helpen in hun geloofsgroei. Dit leerplan moest ontwikkeld worden. Daarvoor is een commissie benoemd die alle te behandelen onderwerpen heeft gerangschikt en uitgewerkt. Dit is op een duidelijke, samenhangende en logische manier gebeurd. Dit leerplan wordt in de mentor-groepen gebruikt. Het leerplan is in de beginjaren voortdurend bijgewerkt en verbeterd. Het materiaal is via uitgeverij Buijten & Schipperheijn inmiddels ook voor andere kerken beschikbaar. Er wordt hard gewerkt aan beeldboeken bij de methode. Deel 1, 2 en 3 zijn op dit moment klaar. Beeldboeken zijn (parallel)boeken voor jongeren met een beperking.

Voor meer info: www.geloofnu.nl

Jeugdoudering Binnen de geheel nieuwe structuur is er een taak weggelegd voor een jeugdoudering om het hele jeugdwerk nieuwe stijl op te starten en te begeleiden. In Hardinx-

veld ging het zo dat deze ambtsdragers (we hadden er in de begintijd twee) voortdurend de gemeente op de hoogte hielden van wat er gebeurde. Er werden mentoren gezocht en cursussen georganiseerd. Na de opstart is de taak van deze ambtsdrager vooral toegespitst op ondersteuning van de mentoren en het aansturen van en motiveren tot het jongerenwerk.

Via regelmatig mailverkeer met de mentoren blijft de jeugdoudering op de hoogte van wat er in de groepen gebeurt. Aan het einde van het seizoen is er een uitgebreide evaluatie met de mentoren en de jongeren. Zo mogelijk twee keer per jaar worden er per mentorgroep ouderavonden georganiseerd. Alles is gericht op de visie 'ieder hart een woonplaats van Christus'.

Weet waar je aan begin voor je je als gemeente stort op een nieuwe methode voor het kerkelijk onderwijs aan jongeren. Het is noodzakelijk dat je goed kijkt waar je als kerk wat het jongerenwerk betreft mee bezig bent en waar jongeren behoefte aan hebben. Zomaar een nieuwe methode uitkiezen – of dat nu geloof.nu is of een andere – terwijl je niet geïnventariseerd hebt waar op dit moment de knelpunten liggen in het jeugdwerk, is geen oplossing. Dan loop je het risico dat jongeren weer iets aange-reikt krijgen waar ze niet op zitten te wachten. Begin dus bij de vraag: 'Waar zijn wij nou helemaal mee bezig...?' Misschien is die vraag na tien jaar ook in Hardinxveld wel weer bijzonder actueel.

Jeugdbeleid Hardinxveld-Giessendam

Visie: Ieder hart een woonplaats van Christus. (Efeze 3: 14-17a)

Missie: Alle jongeren in de kerk aanzetten tot het geloof in Christus en zijn levensreddende werk. Dit richt zich op vier hoofdactiviteiten:

1. Het aanreiken en overdragen van alle kennis die nodig is om Gods Woord voor 'waar' aan te nemen. (Zondag 7 HC)
2. Het motiveren en voorleven van deze kennis zodat een vast vertrouwen en een grote liefde tot God kan ontstaan. (Zondag 7 HC)
3. Absolute voorwaarde voor het volbrengen van deze missie is de bijstand en de werking van de Heilige Geest (Ef. 3: 16, Joh. 3: 5). Het bidden om de werking van de Heilige Geest moet een nadrukkelijke plaats krijgen in dit beleid.
4. Invloed uitoefenen op de leefwereld van de jongeren (thuisituatie en recreatie), zodat de resultaten van de genoemde hoofdactiviteiten niet worden bedreigd, maar tot volle ontplooiing kunnen komen.

TEKST: JANNEKE BURGER - NIEMEIJER, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN MEES TE VELDE, RECTOR VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT ///
FOTO: PHILIPROORDAFOTOGRAFIE

In artikel 19 van de Kerkorde staat: *De kerken zullen ernaar streven, dat er studenten in de theologie zijn. Hoe gaat dat praktisch in zijn werk?*

Jarenlang is het zo geweest dat ongeveer driekwart van de afgestudeerden aan de TU predikant werd. Na 2000 is dat veranderd; minder afgestudeerde theologen blijken predikant te worden. We merken dat het predikantschap geen positieve uitstraling heeft. Als TU proberen we studenten te stimuleren wel predikant te worden. Praktisch doen we daarvoor onder andere dit: we stimuleren predikanten het gesprek te zoeken met jongeren in hun gemeente over de studie theologie en het predikantschap; we willen dat studenten gedurende hun hele opleiding regelmatig rondkijken door middel van stages en opdrachten, zodat de studie theologie en de praktijk van de gemeente op elkaar inwerken.

Het probleem is natuurlijk niet alleen dat er te weinig afgestudeerde theolo-

gen kiezen voor het predikantschap. Er zijn eigenlijk gewoon al te weinig theologiestudenten. Ook daar probeert de TU iets aan te doen. Theologiestudenten gaan op middelbare scholen langs om te vertellen over theologie. Predikanten wordt gevraagd jongeren uit hun gemeente voor de Open Dag van de TU uit te nodigen. Er blijkt veel onwetendheid te zijn. Jongeren denken nog altijd dat ze Grieks en Latijn in hun profiel moeten hebben om in Kampen toegelaten te worden. Dat is niet zo. Bovendien blijken er nog allerlei andere mogelijkheden aan de TU te zijn, ook als je al een andere studie hebt gedaan, of zelfs een baan hebt. De TU biedt de mogelijkheid om een pre-master te doen of eventueel een artikel 8-traject (artikel 8 van de Kerkorde beschrijft hoe iemand met bijzondere gaven zonder studie theologie predikant kan worden).

Er wordt veel energie gestoken in het invullen van pre-masters en afzonderlijke studietrajecten.

Maar ... is het eigenlijk wel een probleem van de TU dat er weinig studenten zijn? Natuurlijk is dat ook een probleem van de kerken. En dat heeft niet alleen te maken met organisatie van de opleiding, maar heeft ook een geestelijke dimensie. Als ouders en ambtsdragers moeten we opnieuw nadenken en spreken over roeping. Misschien ligt er ook wel een probleem in het geestelijk klimaat in de kerken. Als studenten aangeven dat ze geen veiligheid en stimulans vanuit de kerken ervaren, moet dat ons aan het denken zetten. Kunnen we als kerken uitnodigender zijn om jongeren aan te moedigen theologie te gaan studeren en ook daadwerkelijk predikant te zijn?

CNT SERIE COMPLEET

In de reeks Commentaar op het Nieuwe Testament (CNT) verschijnt het laatste deel Apostelen. Uitgever Kok wil dit op 27 november met u vieren.

De CNT-serie is het standaardwerk voor theologen en niet-theologen. Modern en met respect voor de Bijbel, onder redactie van dr. Jakob van Bruggen. In november verschijnt, 23 jaar na de start van de serie, het laatste deel Apostelen. Het boek, met de ondertitel 'Dragers van een spraakmakend evangelie', staat onder redactie van de Kamper nieuwtestamenticus Prof. Dr. P.H.R. van Houwelingen. Iedereen is welkom om dit te vieren tijdens de feestelijke bijeenkomst in De Aker te Putten op 27 november a.s. Het programma start om 14.30 uur. Behalve luisteren naar boeiende lezingen, kunt u genieten van muziek, elkaar en de auteurs van de serie ontmoeten. Ook is er gelegenheid om de ontbrekende delen van uw eigen CNT-serie aan te vullen. Aanmelden van uw komst is gewenst en kan via promotie@kok.nl.

Meer informatie over deze serie vindt u op www.cnt-serie.nl.

NIEUWE BEGELEIDINGSBUNDEL

Kerkmusicus Dirk Zwart biedt nu de Begeleidingsbundel voor de gezangen in het Gereformeerd Kerkboek. De bundel bevat begeleidingen voor alle 182 gezangen (behalve enkele beurtzangen voor koor en gemeente).

In deze nieuwe bundel zijn opgenomen de reeds verschenen Begeleidingsbundel Negentig Gezangen en de Aanvullende Begeleidingsbundel. Daarnaast bevat de nieuwe bundel:

- begeleidingen bij alle gezangen met een psalmmelodie;
- begeleidingen bij alle gezangen met

een melodie uit het Liedboek voor de kerken;

- begeleidingen bij alle liturgische gezangen (nrs. 175-182).

Omvang: 148 blz., bindwijze: met metalen ringband. Verkrijgbaar bij Muziekuitgeverij Nootzaak. Meer informatie: www.dirkzwart.com.

HANDREIKING (PASTORALE) ZORG SLECHTHORENDEN

Wordt in uw gemeente de geluidsapparatuur en ringleiding door verschillende mensen bediend? Dat is niet slim! U vindt de praktische aanbevelingen in de nieuwe Handleiding.

Het Deputaatschap Pastorale Zorg doven en slechthorenden heeft opnieuw gekeken naar de (pastorale) zorg voor de slechthorenden in onze kerken. Daarbij is onderzocht of er speciale zorg nodig is voor hen. Met andere woorden: wat is precies hun handicap? En: is er vanwege deze handicap speciale zorg nodig? En zo ja: welke? De predikant voor doven en slechthorenden heeft hier onderzoek naar gedaan.

Het resultaat van dat onderzoek kunt u lezen in de Handreiking. Daarbij gevoegd staan een aantal aanbevelingen om de (pastorale) zorg voor slechthorenden zo goed mogelijk te regelen.

De Handreiking is te vinden op de pagina van het deputaatschap, via Wie zijn we? » Bestuur en Organisatie » Deputaatschappen » Pastorale zorg doven en slechthorenden.

BASISCURSUS VOOR NIEUWE AMBTSDRAGERS

Een introductie op taken en ambten. Met behulp van deze cursus worden ambtsdragers toegerust voor hun werk.

De cursus streeft de volgende doelen na:

- De ambtsdrager weet hoe de Gereformeerde Kerken georganiseerd zijn.
- De ambtsdrager heeft overzicht over de taken van een ambtsdrager.
- De ambtsdrager weet welke vaardigheden hij nodig heeft voor het ambt, welke vaardigheden hij bezit en welke hij niet bezit.
- De ambtsdrager reflecteert op zijn persoonlijke verhouding tot het ambt en op zijn persoonlijke geloof.

Daarbij is er afzonderlijk aandacht voor het werk van ouderlingen en diakenen. Het grootste deel van de cursus gaat in op algemene kennis en vaardigheden m.b.t. tot het ambt. Zo wordt er ingegaan op de structuur van de GKv, komt de verhouding tussen ambt en gezin aan de orde en is er veel aandacht voor het geestelijke leven van de ambtsdrager.

Daarnaast zijn er een aantal specifieke onderwerpen, zoals het omgaan met financiële hulpvragen en het omgaan met tucht, die meer specifiek betrekking hebben op het werk van ouderlingen of diakenen. Tegelijk is het voor veel ouderlingen zinvol ook iets te weten van het werk van diakenen en andersom. De basiscursus wordt gegeven door mensen die meerdere jaren ervaring hebben als ambtsdrager of als extern adviseur van kerkenraden.

De cursus kan zowel voor één kerkenraad, voor meerdere kerkenraden of voor een classis worden gegeven. De cursus beslaat bij voorkeur drie dagdelen en het minimum aantal deelnemers is 12.

Meer informatie: www.centrum-g.nl, of neem contact op met Johan Harman van het Centrum Dienstverlening via info@centrum-g.nl of tel. (038) 4270400.

UIT DE KERKEN ///

Beroepbaar gesteld door de classis Axel: drs.J.F.Harmanny,
Rozenstraat 17-1, 8261 KR Kampen. 038-3313850,
jfharmanny@tukampen.nl

Lied voor de herders van de kerk

De hoge Heer heeft uit de hemel
de schatten van zijn rijk onthuld.
Hij schenkt profeten, herders, leraars
en dienaars, met zijn Geest vervuld.

De Heer geeft hun zijn ware woorden
als ademhaling in de mond.
Zij gaan als hemelse akkoorden
door de gemeente, vast gegrond.

Heer, door uw woord zijn wij gevangen.
't Laat ons, uw knechten, nooit meer vrij.
Het blijft ons boeien. Wij verlangen
te spreken met vrijmoedigheid.

Wanneer, Heer, soms ons vuur gaat doven,
blaas gij ons aan met Geesteswind.
Dan zal mijn geest u levend loven;
mijn hart u dienen als een kind.

(kan gezongen worden op de wijs van Psalm 140)

Arjan Minnema

“DEPRESSIE EN GELOOFSBELEVING KUN JE NIET LOS VAN ELKAAR ZIEN.”

LEES HET VERHAAL VAN ASTRID
IN DE NIEUWE ELEOSCRIP

NOG GEEN LEZER? KIJK
OP WWW.ELEOS.NL/
ELEOSCRIP EN MELD
JE SNEL AAN VOOR EEN
GRATIS ABONNEMENT!

stichting geestelijke gezondheidszorg

Hoe breng je hier het Evangelie?

www.transworldradio.nl
ING 77.23.42

laat het Evangelie overal horen